

**O‘ZBEK SPORTCHILARINING XALQARO SAHNADAGI
MUVAFFAQIYAT OMILLARI*****Boymuradov Ismatilla Xasanovich****Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM v.b.professori*

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekiston sportchilarining xalqaro musobaqalardagi muvaffaqiyat omillari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida sport sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy maqolalar, xalqaro musobaqa natijalari tahlil qilindi, shuningdek, sportchilar va murabbiylar bilan suhbatlar o‘tkazildi. Natijalar davlat siyosati, murabbiylik maktabi, sport tibbiyoti, sport psixologiyasi, yoshlar sporti va infratuzilmaning uyg‘unligi xalqaro muvaffaqiyatni ta‘minlayotganligini ko‘rsatdi. Maqolada bu omillarni yanada takomillashtirish va ilmiy yondashuvlarni keng joriy etish ahamiyati ta‘kidlandi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston sportchilari, xalqaro muvaffaqiyat, davlat siyosati, murabbiylik maktabi, sport psixologiyasi, sport tibbiyoti, yoshlar sporti, infratuzilma.

Аннотация. В данной статье научно и практично анализируются факторы, обеспечивающие международные успехи спортсменов Узбекистана. В исследовании были проанализированы нормативно-правовые документы, научные статьи и результаты международных соревнований, а также проведены интервью с спортсменами и тренерами. Результаты показали, что государственная политика, система тренерской подготовки, спортивная медицина, спортивная психология, молодежный спорт и развитая инфраструктура являются ключевыми факторами международного успеха. Подчёркнута важность дальнейшего совершенствования этих факторов и внедрения научных подходов.

Ключевые слова: спортсмены Узбекистана, международные успехи, государственная политика, тренерская школа, спортивная психология, спортивная медицина, молодежный спорт, инфраструктура.

Annotation. This article provides a scientific and practical analysis of the factors contributing to the international success of Uzbek athletes. The study examined legal and regulatory documents, scientific publications, and international competition results, as well as conducted interviews with athletes and coaches. The results indicate that state policy, coaching system, sports medicine, sports psychology, youth sports, and infrastructure are key factors in achieving international success. The article emphasizes the importance of further improving these factors and applying scientific approaches.

Keywords: Uzbek athletes, international success, state policy, coaching school, sports psychology, sports medicine, youth sports, infrastructure.

Kirish.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston sportchilari xalqaro musobaqalarda, jumladan Olimpiya o‘yinlari, jahon va Osiyo chempionatlarida yuksak natijalarga erishib, mamlakat nufuzini jahon miqyosida oshirib kelmoqda. Bokschilar, dzyudochilar, kurashchilar, og‘ir atletikachilar, gimnastikachilar va paraolimpiya sportchilari tomonidan qo‘lga kiritilayotgan medallar O‘zbekiston sport tizimining samaradorligini yaqqol namoyon etmoqda[1]. Ushbu muvaffaqiyatlar tasodifiy emas, balki uzoq muddatli strategik rejalashtirish, davlat siyosati, sport infratuzilmasining rivoji, murabbiylar maktabining mustahkamlanishi, sport tibbiyoti va psixologiyasining jadal rivojlanishi bilan chambarchas bog‘liqdir. Ushbu maqolada o‘zbek sportchilarining xalqaro sahnadagi muvaffaqiyat omillari ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilindi.

Metodlar.

Tadqiqot jarayonida sport sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy maqolalar, so‘nggi yillarda erishilgan xalqaro sport natijalari tahlil qilindi. Shuningdek, turli sport turlari bo‘yicha faoliyat yuritayotgan 25 nafar sportchi va 10 nafar murabbiy bilan suhbatlar o‘tkazildi. Tadqiqotda tahlil, taqqoslash,

umumlashtirish, statistik ma'lumotlarni o'rganish va ekspert baholash metodlaridan foydalanildi. Olimpiya va Osiyo o'yinlari natijalari asosida O'zbekiston sportchilarining yutuqlari dinamikasi tahlil qilinib, asosiy muvaffaqiyat omillari aniqlashga harakat qilindi.

Tahlil shuni ko'rsatdiki, o'zbek sportchilarining xalqaro maydondagi muvaffaqiyatlarida eng muhim omillardan biri — davlat tomonidan sportga berilayotgan yuksak e'tibordir. O'zbekiston Respublikasida sportni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Yangi sport inshootlarining qurilishi, zamonaviy sport maktablari, olimpiya zaxiralari maktablari va sport internatlarining kengayishi natijasida sportchilar uchun qulay sharoitlar yaratildi. Bundan tashqari, sportchilarni moddiy va ma'naviy rag'batlantirish tizimi takomillashtirildi, yuqori natijalarga erishgan sportchilarga davlat mukofotlari, stipendiyalar va ijtimoiy imtiyozlar berilishi ularning motivatsiyasini yanada oshirdi[2].

Ikkinchi muhim omil sifatida murabbiylar maktabining rivojlanishini ko'rsatish mumkin. O'zbekistonda so'nggi yillarda mahalliy murabbiylar bilan bir qatorda xorijiy mutaxassislar ham jalb qilinib, mashg'ulot jarayoniga ilg'or metodikalar tatbiq etildi. Murabbiylarning ilmiy yondashuvi, yuklamani to'g'ri rejalashtirish, sportchining individual imkoniyatlarini inobatga olish yosh sportchilarning tez fursatda yuqori natijalarga erishishiga zamin yaratdi. Muhim jihatlardan biri shundaki, murabbiylar nafaqat jismoniy tayyorgarlikka, balki sportchining ruhiy holati va irodaviy sifatlariga ham katta e'tibor qaratmoqdalar.

Sport tibbiyoti va reabilitatsiya tizimining rivojlanishi ham o'zbek sportchilarining xalqaro maydondagi muvaffaqiyatlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy diagnostika vositalari, fiziologik monitoring texnologiyalari, tiklanish mashqlari va sport massaji usullarining keng qo'llanilishi sportchilarning funksional holatini doimiy nazorat qilish imkonini bermokda. Bu esa jarohatlarning oldini olish, yuklamani me'yorlashtirish va sportchilarning uzoq muddat yuqori sport formasida bo'lishini ta'minlamoqda. Tadqiqot davomida

aniqlanishicha, sog'lom va barqaror jismoniy holat sportchining xalqaro musobaqalarda uzluksiz muvaffaqiyatli ishtirok etishida muhim rol o'ynaydi.

Yana bir muhim omil — sport psixologiyasining rivojlanishidir. Xalqaro musobaqalarda raqobat juda keskin bo'lib, sportchidan yuqori darajadagi ruhiy barqarorlik, stressga chidamlilik, diqqatni jamlay olish va o'zini nazorat qilish talab etiladi. O'zbekiston sport tizimida so'nggi yillarda sport psixologlari faoliyati yo'lga qo'yilib, sportchilarga musobaqa oldi stressini kamaytirish, psixologik tayyorgarlikni oshirish, motivatsiyani kuchaytirish borasida tizimli ishlar olib borilmoqda. Bu jarayon sport natijalarining barqarorligini ta'minlashga xizmat qilmoqda[5].

Yoshlar sportini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilishi ham muhim muvaffaqiyat omillaridan biridir. Maktab o'quvchilari va yoshlar o'rtasida sport to'garaklari, ommaviy musobaqalar, seleksiya tizimining joriy etilishi iqtidorli yoshlarni erta aniqlash imkonini bermoqda[3]. Erta ixtisoslashuv, uzoq muddatli tayyorgarlik va bosqichma-bosqich sport mahoratini oshirish tizimi bugungi kunda o'z samarasini bermoqda. Ko'plab mashhur sportchilar aynan bolalik va o'smirlik davridan boshlab sport bilan muntazam shug'ullanib kelgani aniqlangan.

Natijalar.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, yuqoridagi omillar uyg'unligi o'zbek sportchilarining xalqaro sahnadagi muvaffaqiyatlarini ta'minlayotgan asosiy mexanizm hisoblanadi. Olimpiya va jahon chempionatlarida qo'lga kiritilayotgan medallar sonining ortib borishi ushbu tizimning samaradorligini tasdiqlaydi. Sportchilarda g'alabaga bo'lgan ishonch, Vatanga sadoqat, milliy g'urur tuyg'ulari yuqori darajada shakllanmoqda. Bu esa musobaqalarda maksimal kuch bilan kurashish, eng qiyin vaziyatlarda ham irodani yo'qotmaslikni ta'minlamoqda[4].

Muhokama.

Muhokamalar shuni ko'rsatadiki, o'zbek sportchilarining muvaffaqiyati faqat jismoniy tayyorgarlik bilan emas, balki ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, oilaviy muhit, murabbiylar bilan bog'langan ishonchli munosabatlar bilan ham chambarchas bog'liq. Sportchining har tomonlama yetuk shaxs sifatida shakllanishi

xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshiradi. Shu bilan birga, ayrim sport turlarida zamonaviy jihozlar yetishmasligi, xalqaro tajriba almashuvning cheklanganligi kabi muammolar ham hali mavjud bo'lib, ularni bartaraf etish sport natijalarini yana-da yaxshilash imkonini beradi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, o'zbek sportchilarining xalqaro sahnadagi muvaffaqiyatlari davlat siyosati, murabbiylik maktabi, sport tibbiyoti, sport psixologiyasi, yoshlar sporti va infratuzilmaning rivoji kabi omillarning uzviy uyg'unligi natijasidir. Ushbu tizimni yanada takomillashtirish, ilmiy yondashuvlarni keng joriy etish, xalqaro tajribani chuqur o'rganish O'zbekiston sportining kelajakdagi yanada yuksak cho'qqilarni zabt etishiga mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020.
2. Abdurahmonov A. Yoshlar sporti va ijtimoiy muhit. — Toshkent, 2019.
3. Coakley J. Sport in Society: Issues and Controversies. — New York: McGraw-Hill, 2019.
4. Karimova D. Sport psixologiyasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
5. Sh. Rahmonov. Sport sotsiologiyasi asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2021.
6. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. Modern Science and Research, 3(5), 191-195.
7. Normurodovna, A. M. (2025). OLIY TA'LIM MUASSASALARI HAMDA MAKTABLARDA INGLIZ TILINI O'QITISHNING O'XSHASH VA FARQLI JIHATLARI. Modern education and development, 37(3), 284-289.
8. Egamberdiev, K., Khidirova, N., Juraev, D. A., & Elsayed, E. E. (2024). Numerical solution of groundwater modeling for mountains regions of Uzbekistan. Discover Water, 4(1), 111.
9. Zohirov, K., Temirov, M., Boykobilov, S., Berdiev, G., Ruziboev, F., Egamberdiev, K., ... & Madatov, K. (2025). Electromyography-Based Sign

Language Recognition: A Low-Channel Approach for Classifying Fruit Name Gestures. *Signals*, 6(4), 50.

10. Djumanov, J. X., Ishankhadjaev, O. A., & Begimqulov, D. Q. (2019). Egamberdiev Kh., Jumanov JJ Development Of A Hydrogeological Simulation Model Of Geofiltration Processes In Regional Aquifers Of Fergana Valley. In International Conference on Information Science and Communications Technologies (ICISCT). Tashkent, Uzbekistan (pp. 1-4).

11. Юсупов, Р. А., & Ишанходжаев, О. (2020). Egamberdiev Kh., Ахралов ШС Ер ости сувлари геофилтрация жараёнларини моделлашнинг дас-турий таъминотини ишлаб чиқиш. *TATU хабарлари*” Илмий-техника ва ахборот таҳлилий журнали, 3, 55.

12. Djumanov, J. X., Zayniddinov, H. N., & Eshmurodov, D. E. (2020). Egamberdiev Kh. Mathematical Modeling of the Processes Formations of stocks in Low Water Period (on the example of the Karshi aquifer). *International Journal of “Innovate Technology and Exploring Engineering (IJITEE)”* ISSN, 2278-3075.

13. Axmedovna, B. S. (2025, February). Ingliz tilini o'rganishda o'zaro muloqotning ahamiyati. In International Educators Conference (pp. 318-325).

14. Сунатов, Д., Зикриллаева, Ф., АлишEROVA, Г., & Дустмуродова, М. (2025). Jahon adabiyotshunosligi rivoji. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 124-126.

15. Сунатов, Д., Зикриллаева, Ф., Шерматов, Р., & Розимуродов, М. (2025). Amaliy tilshunoslik masalalari. Объединяя студентов: международные исследования и сотрудничество между дисциплинами, 1(1), 126-128.